

MOLĖTŲ RAJONO
SAVIVALDYBĖ

MOLĖTŲ RAJONO
SAVIVALDYBEI AKTUALIŲ
STRATEGINIO PLANAVIMO
DOKUMENTŲ ANALIZĖ

Molėtai, 2023

Santrumpos

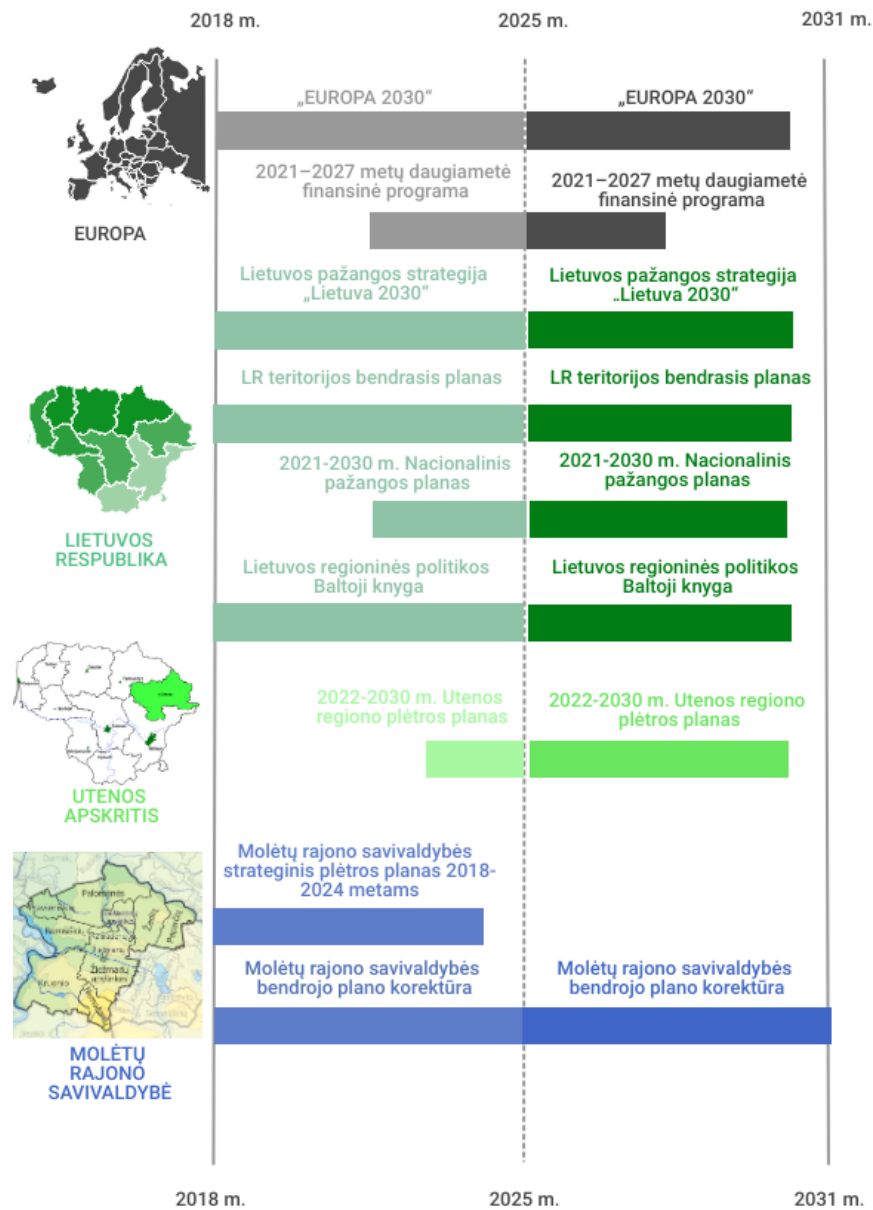
Molėtų r. 2025–2031 m. SPP	Molėtų rajono savivaldybės 2025–2031 m. strateginis plėtros planas
Baltoji knyga d.	Lietuvos regioninės politikos „Baltoji knyga“ diena
DFP	Daugiametė finansinė programa
EK	Europos Komisija
ES	Europos Sąjunga
EUR	eurai
GIS	Geografinės informacinės sistemos
HN	Higienos norma
IKT	Informacinės komunikacinės technologijos
Įstatymas	Lietuvos Respublikos regioninės plėtros įstatymas
LPS „Lietuva 2030“	Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“
LR	Lietuvos Respublika
LRBP	LR teritorijos bendrasis planas „Lietuva 2030“
MRS	Molėtų rajono savivaldybė
MRSA	Molėtų rajono savivaldybės administracija
LR	Lietuvos Respublika
m.	metai
mlrd.	milijardai
NPP	2021–2030 metų nacionalinė pažangos programa
Nr.	numeris
SPP	Strateginis plėtros planas
žr.	žiūrėti

Molėtų rajono savivaldybei aktualių strateginio planavimo dokumentų analizė

Analizės tikslas – apžvelgti savivaldybei aktualius strateginio planavimo dokumentus, jų prioritetus ir tikslus, kurių nuostatos turi atsispindėti rengiamame Molėtų rajono savivaldybės 2025–2031 m. strateginiame plėtros plane.

Strateginio planavimo dokumentų sistema apima ilgalaikės ES ir Lietuvos Respublikos

planavimo dokumentų nuostatas, kurios perkeliama į trumpesnės trukmės planavimo dokumentus, savivaldybių strateginio planavimo dokumentus. Vienu planavimo dokumentų nuostatos turi atsispindėti kituose susijusiuose dokumentuose ir vieni kitiems neprieštarauti.

1.1. pav. Pagrindiniai planavimo dokumentai, aktualūs Molėtų rajono savivaldybei

Pagrindiniai planavimo dokumentai, apimantys ES ir LR planavimo dokumentus, aktualūs laikotarpiui iki 2030 m. yra šie:

„Europa 2030“, 2021–2027 metų daugiamečių finansinė programa, LR teritorijos bendrasis planas, Valstybės pažangos strategija „Lietuva

Šaltinis: sudaryta autorių

2030“ (žr. 1.1. paveikslą).

Darnaus ES vystymosi siekiama prisidedant prie projekto „Europa 2030“. Dokumente suformuoti šeši tikslai (žr. 1.2. paveikslą).

1.2. pav. „Europa 2030“ tikslai

Šaltinis: sudaryta autorių

Minėtiems tikslams ir užmojams įgyvendinti valstybės narės, tame tarpe ir Lietuva, negali susitelkti vien į savo nacionalinius interesus. Todėl vykdant nacionalinę politiką itin svarbu atsižvelgti į platesnius, europinius užmojus ir kartu su visa Europa vadovautis bendrai iškeltais tikslais.

2021–2027 metų daugiamečių finansinė programa. 2020 m. gruodžio 16 d. gavusi Europos Parlamentui pritarimą, Taryba priėmė reglamentą, kuriuo nustatoma 2021–2027 m. ES daugiamečių finansinė programa (DFP).

Reglamente numatytas 1 074,3 mlrd. Eur ilgalaikis 27 ES valstybių narių biudžetas 2018 m. kainomis, įskaitant Europos plėtros fondo integravimą. Kartu su ES ekonomikos gaivinimo priemonės „Next Generation EU“ 750 mlrd. Eur suma ateinantiems metams ES galės skirti 1,8 trln. Eur sumą atsigavimui po

COVID-19 pandemijos ir ES ilgalaikiams prioritetams įvairiose politikos srityse finansuoti.

2021–2027 metams DFP struktūra atspindi aiškius politikos prioritetus dėl racialesnio ir skaidresnio biudžeto, kurį sudaro 7 išlaidų kategorijos (žr. 1.3. paveikslą).

1.3. pav. 2021–2027 metų daugiamečių finansinės programos išlaidų kategorijos

Šaltinis: sudaryta autorių

2021–2027 metams numatoma didinti sienų kontrolei, gynybai, migracijai, vidaus ir išorės saugumui, vystomajam bendradarbiavimui ir moksliniams tyrimams skiriamą biudžetą; mažiau lėšų planuojama skirti Sanglaudos politikos ir žemės ūkio politikos bei kitoms sritims.

Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ apima valstybės viziją ir raidos prioritetus bei jų įgyvendinimo kryptis iki 2030 metų. Tai pagrindinis planavimo dokumentas, kuriuo turi būti vadovaujama priimant strateginius sprendimus ir rengiant valstybės planus ar programas.

Dokumente suformuota valstybės vizija yra „Lietuva – sumani šalis, kurioje gera gyventi ir dirbti“. Strategijoje nustatomos ilgalaikės valstybės raidos kryptys. Dokumente nurodoma jog visos valstybės valdymo institucijos, nepaisant jų valdymo lygmens, prisidės prie LPS „Lietuva 2030“ įgyvendinimo – dinamiško ir visaapimančio

proceso, skatinančio nuolat generuoti idėjas ir atlikti konkrečius darbus. Pažymėtina, kad dokumente dėmesys skiriamas bendrai visai valstybei neišskiriant atskirų miestų bei jų problemų.

Strategijoje išskiriamos pažangai svarbios vertybės – atvirumas, kūrybingumas ir atsakomybė bei 3 pažangos sritys: visuomenė, ekonomika ir valdymas. Siekiami įgyvendinti pokyčiai šiose srityse įtvirtins pažangos vertybes ir remsis darnaus vystymosi principais. Pokyčių tikimasi šiose srityse: 1) sumani visuomenė; 2) sumani ekonomika; 3) sumanus valdymas (žr. 1.4. paveikslą).

1.4. pav. LPS „Lietuva 2030“ kryptys

Šaltinis: sudaryta autorių

Prioritetai yra detalizuojami rengiant vidutinio laikotarpio strateginius dokumentus, programas, planus.

2021–2030 metų nacionalinis pažangos planas (toliau – NPP) patvirtintas LR Vyriausybės 2020 m. rugsėjo 9 d., kuriuo siekiama nustatyti pagrindinius iki 2030 m. valstybėje siekiamus pokyčius, užtikrinančius pažangą socialinėje, ekonominėje, aplinkos bei saugumo srityse, ir sutelkti finansavimo šaltinius šiems pokyčiams įgyvendinti. 2021–2030 m. NPP rengiamas siekiant įgyvendinti LPS „Lietuva 2030“ ir sukurti pažangią, modernią ir stiprią valstybę, pasižyminčią sumanios visuomenės, sumanios ekonomikos ir sumanaus valdymo derme. Pažangos vizija ir plėtros kryptys plane nustatytos pagal LPS „Lietuva 2030“. Plane užsibrėžta 10 tikslų, kuriuos pasiryžta pasiekti iki 2030 metų (žr. 1.5. paveikslą). Tikslai suformuluoti LPS „Lietuva 2030“ įgyvendinimo pažangos,

Europos komisijos šalies ataskaitų bei darnaus vystymosi principų pagrindu.

01	Pereiti prie mokslo žiniomis, pažangiosiomis technologijomis, inovacijomis grįsto darnaus ekonomikos vystymosi ir didinti šalies tarptautinį konkurencingumą
02	Didinti gyventojų socialinę gerovę ir įtrauktį, stiprinti sveikatą ir gerinti Lietuvos demografinę padėtį
03	Didinti švietimo įtrauktį ir veiksmingumą, siekiant atitikties asmens ir visuomenės poreikiams
04	Stiprinti tautinį ir pilietinį tapatumą, didinti kultūros skvarbą ir visuomenės kūrybingumą
05	Gerinti transporto, energetinį ir skaitmeninį vidinį ir išorinį junglumą
06	Užtikrinti gerą aplinkos kokybę ir gamtos išteklių naudojimo darną, saugoti biologinę įvairovę, švelninti Lietuvos poveikį klimato kaitai ir didinti atsparumą jos poveikiui
07	Tvariai ir subalansuotai vystyti Lietuvos teritoriją ir mažinti regioninę atskirtį
08	Didinti teisinės sistemos ir viešojo valdymo veiksmingumą
09	Stiprinti Lietuvos įtaką pasaulyje ir ryšius su diaspora
10	Stiprinti nacionalinį saugumą

1.5. pav. 2021–2030 metų nacionalinio pažangos plano tikslai

Šaltinis: www.lrv.lt

Lietuvos regioninės politikos „Baltoji knyga“¹. Baltoji knyga parengta siekiant suderinti nacionalinės valdžios ir vietos savivaldos institucijų bei socialinių ir ekonominių partnerių teritorinės sanglaudos vizijas ir veiksmus joms pasiekti. Taip pat nubrėžti ilgalaikę regioninės plėtros perspektyvą, kuri tęstųsi bent keletą politinių ciklų ir būtų suderinta su ES ilgametėmis finansinėmis perspektyvomis.

Baltojoje knygoje yra įvardinti du svarbiausi valstybės iššūkiai:

I. Geografiškai subalansuotas darnus ir tvarus ekonomikos augimas.

II. Kokybiškos gyvenimo sąlygos visoje Lietuvoje.

Šiuos iššūkius gali padėti spręsti

¹ Patvirtinta 2017 m. gruodžio 15 d. Nacionalinės regioninės plėtros tarybos.

veiksminga regioninė politika, kurios pagrindinis tikslas apibrėžtas Baltojoje knygoje – „sudaryti oraus, aktyvaus, saugaus, sveiko ir patrauklaus gyvenimo ir darbo prielaidas visoje Lietuvoje“. Tikslui pasiekti išskirti keturi uždaviniai:

1. Sukurti veiksmingos regioninės politikos sistemą.

2. Užtikrinti, kad darnus ir tvarus ekonomikos augimas būtų geografiškai subalansuotas.

3. Sudaryti kokybiško gyvenimo sąlygas visoje Lietuvoje.

4. Pagerinti regionų įvaizdį.

Lietuvos regioninės politikos Baltojoje knygoje numatyta, kad geografiškai subalansuotam, darniam ir tvariam ekonomikos augimui pasiekti kiekvienas Lietuvos regionas turi pasirinkti stipriausias ir perspektyviausias savo ekonominės specializacijos kryptis. Taip siekiama paskatinti regionus kryptingai išnaudoti specifinius kiekvieno iš jų resursus, didinant regionų patrauklumą ir skatinant ekonomines iniciatyvas.

Kitaip tariant, specializacija – tai svarbiausių regiono konkurencinių pranašumų stiprinimas, siekiant didžiausios naudos mažiausiais kaštais. Baltojoje knygoje aiškinama, kad regionai privalo stiprinti pasirinktas specializacijos kryptis tam sutelkdami finansines, ekonominės plėtros, švietimo, mokslo, technologijų, inovacijų bei kitas priemones.

Pagal Baltąją knygą Vyriausybė rengia regioninės politikos prioritetus ir veiksmų planą.

Nacionaliniu lygmeniu reikšmingas yra Lietuvos Respublikos regioninės plėtros įstatymas² (toliau – Įstatymas), kurio paskirtis – nustatyti nacionalinės regioninės politikos tikslą, jo įgyvendinimo uždavinius, nacionalinės regioninės politikos įgyvendinimą ir finansavimą, teritorijas, kuriose įgyvendinama nacionalinė regioninė politika, regioninės plėtros planavimo

dokumentų rengimą ir tvirtinimą, taip pat nacionalinę regioninę politiką įgyvendinančius subjektus ir jų įgaliojimus. Įstatyme nurodomas Nacionalinės regioninės politikos tikslas – skatinti tolygią ir tvarią plėtrą visoje valstybės teritorijoje. Vadovaujantis Įstatymo 12 straipsnio 1 punktu, yra parengti Nacionalinės regioninės politikos prioritetai iki 2030 metų³, kuriame suformuoti 3 prioritetai.

1.6. pav. Nacionalinės regioninės politikos prioritetų iki 2030 metų projektas

Šaltinis: sudaryta autorių

Prioritetai parengti siekiant sudaryti oraus, aktyvaus, saugaus, sveiko ir patrauklaus gyvenimo ir darbo prielaidas.

Nacionalinės regioninės politikos prioritetuose iki 2030 metų pabrėžiama LR teritorijos bendrojo plano svarba, nurodant, kad jame turi būti įtvirtinti ilgalaikiai valstybės įsipareigojimai vykdant darnią ir tvarią regionų plėtrą. Dokumente taip pat pažymima, kad regioninė politika nėra tiesiogiai atsakinga už Lietuvos ekonominę situaciją, tačiau ji gali sudaryti sąlygas savivaldybėms ir regionams siekti ekonomikos augimo išnaudojant kiekvienos jų unikalų potencialą ir nuolat derinant plėtra su nacionalinėmis sektorinėmis politikomis. Kiekviename regione reikia apibrėžti keletą stipriausių savo ekonominės specializacijos krypčių, siekiant jas stiprinti, telkti finansines, ekonominės plėtros, švietimo, mokslo, technologijų, inovacijų ir kitas priemones. Darniai regioninei plėtrai užtikrinti turi būti skatinama valdžios, verslo ir bendruomenių partnerystė, tokiu būdu didinant investicinės aplinkos patrauklumą, kuriant inovatyvias, prieinamas viešąsias paslaugas,

² Priimtas LR Seimo 2000 m. liepos 20 d. Nr. VIII-1889 (suvestinė redakcija iki 2023-12-31, atkreiptinas dėmesys, jog strategijos įgyvendinimo laikotarpiu bus aktuali įstatymo redakcija nuo 2024-01-01 (VIII-1889 Lietuvos Respublikos regioninės plėtros įstatymas (lrs.lt)))

³ Priimta 2019-05-03 Lietuvos Respublikos vyriausybės nutarimu Nr. 19-2385(2)

gerinant gyvenamosios aplinkos kokybę.

Vienas svarbiausių šalies dokumentų formuojant regioninę politiką – LR teritorijos bendrasis planas. Tai yra pagrindinis planavimo dokumentas, reglamentuojantis šalies teritorijos naudojimo ir tvarkymo ilgalaikę strategiją. Svarbiausias dokumento principas – užtikrinti tvarią ir pusiausvyrą teritorijos raidą, sudarančią tinkamas strateginės visuomenės ir ūkio plėtotės prielaidas.

LR teritorijos bendrasis planas „Lietuva 2030“⁴ – gyvas, veiksmingas teritorijų planavimo dokumentas, kuriuo yra vadovujamasi priimant kitus (valstybės ir žemesnio teritorijų planavimo lygmens bei sektorinius) sprendimus. Tai yra pamatinis erdvinio Lietuvos teritorijos planavimo dokumentas, integruojantis šalies sektorių strategijų, programų ir planų nuostatas.

Plano vystymo eigoje atlikta esamos būklės analizė, įvertinanti daugybę sričių: gamtinius išteklius, urbanizaciją ir susisiekimo sistemas, inžinerinę infrastruktūrą, socialinių bei ekonominių struktūrų raidą bei būklę. Atliktos analizės rezultatai atsispindi GIS pagrindu sukurto savivaldybių žemėlapiu sluoksniuose, kuriuos galima lyginti ir derinti. Savivaldybių žemėlapis pasiekiamas interneto naršyklėse kompiuteryje ar telefone adresu www.bendrasisplanas.lt/interaktyvus-duomenys. Tikimasi, kad šis interaktyvus žemėlapis padės planuojant biudžetą, traukiant investicijas, prižiūrint švietimo ar gydymo institucijų tinklą, vystant turizmą bei numatant žemės gelmių išteklių gavybą. Seimo patvirtintas LR teritorijos bendrasis planas – vienas pagrindinių šalies vystymosi dokumentų, jo suformuluoti sprendiniai galioja iki 2030 metų, o pasiūlyta vizija – iki 2050 metų. Sprendiniai yra ypač svarbūs siekiant Jungtinių Tautų Darnaus vystymosi tikslų.

LR teritorijos bendrajame plane „Lietuva 2030“ Molėtai identifikuoti kaip B kategorijos urbanistinis centras. Molėtų rajonas priskirtas rytų Lietuvos partnerysčių grupei, jungiančiai Vilnių, Uteną, Ukmergę bei aplinkinius

lokalius centrus. Teritorijoje vyraujantys ištekliai – rekreaciniai, bioprodukciniai, paslaugų infrastruktūros, kultūriniai, o plėtros prioritetas – rekreacija ir turizmas, bioprodukcinis ūkis. Molėtai išskiriami kaip prioritetas miestai kurortinės teritorijos statusui gauti.

Vienas svarbiausių regiono lygmens planavimo dokumentų yra 2022–2030 m. Utenos regiono plėtros planas. Plane identifikuojamos regiono problemos ir jas lemiančios giluminės priežastys, apžvelgiama bendra regiono socialinė, ekonominė situacija, numatomos priemonės situacijos pagerinimui iki 2030 m. Plane identifikuotos prioritetingos sritys: investicinės aplinkos patrauklumo ir ekonominio potencialo didinimas, turizmo ir rekreacijos infrastruktūros prieinamumo didinimas, viešųjų paslaugų prieinamumo ir kokybės užtikrinimas (žr. 1.7. paveikslą).

1.7. pav. 2022-2030 m. Utenos regiono plėtros plano prioritetai

Šaltinis: Utenos regiono plėtros taryba

Molėtų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano korektūra. Molėtų rajono savivaldybė vadovaujasi Molėtų rajono teritorijos bendrojo plano korektūros sprendimais, patvirtintais 2018 m. spalio 25 d. Molėtų rajono savivaldybės Tarybos sprendimu Nr. B1-238.

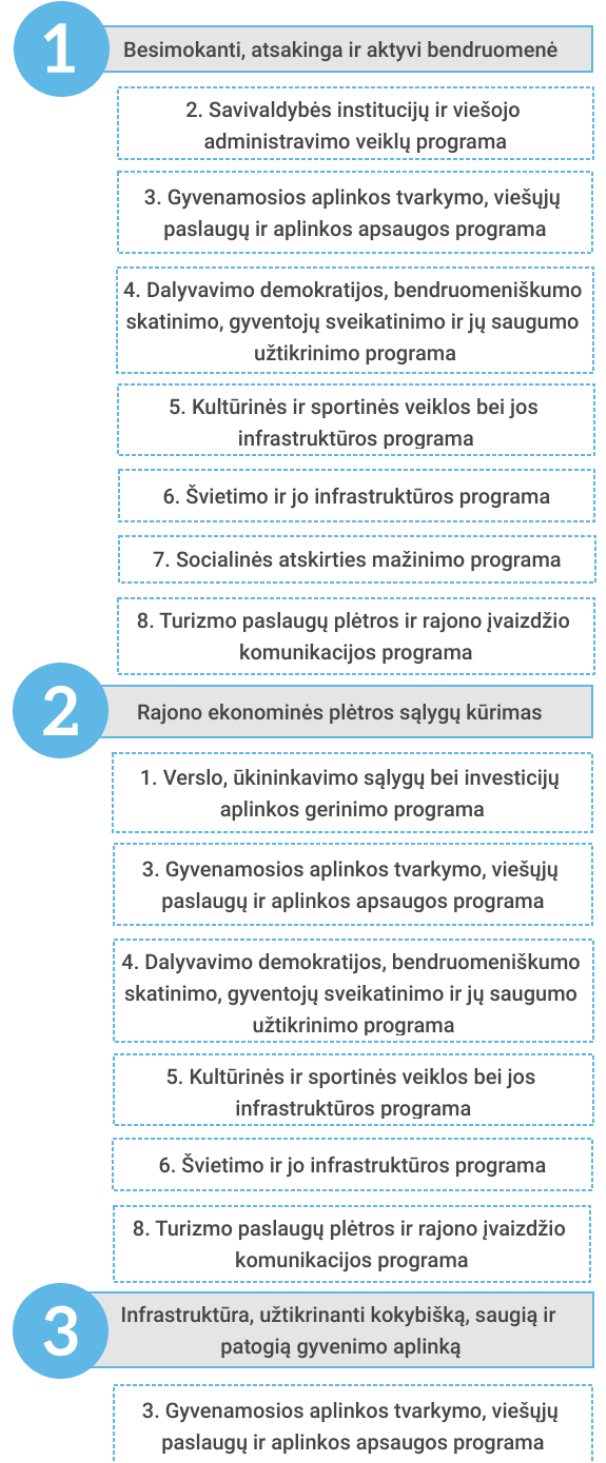
Molėtų rajono savivaldybė iki 2025 m. taip pat vadovaujasi Molėtų rajono savivaldybės strateginiu plėtros planu 2018-2024 metams⁵.

Molėtų rajono savivaldybės strateginis veiklos planas 2023-2025 metams. Molėtų

⁴ Patvirtintas 2021 m. rugsėjo 29 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 789 „Dėl Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano patvirtinimo“

⁵ Patvirtintas Molėtų rajono savivaldybės tarybos 2018 m. sausio 25 d. sprendimu Nr. B1-3 <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/182f8710066d11e8b3e7ba9cfd043b1/asr>

rajono savivaldybės veiklos plane (toliau – SVP) identifikuojami savivaldybės vystymosi prioritetai, įgyvendinant strateginio plėtros plano prioritetinėse srityse numatytus tikslus, uždavinius ir priemones. SVP sudaro 8 programos. Veiklos plane numatyta savivaldybės misija – kartu su bendruomene kurti kraštą, kuriame patogu gyventi, ieškoti partnerių ir kartu kurti bendrą rezultatą kraštui, kartu su svečiais atsakingai mėgautis krašto gamtos esamais ištekliais. Savivaldybės vizija – Molėtų rajonas – tai viena patraukliausių įveiklinto unikalios gamtinio ir kultūrinio kraštovaizdžio ir darnaus turizmo kurortinių teritorijų Lietuvoje. Tai puikių galimybių kraštas saugiam gyvenimui, mokymuisi, darbui, tausojančio aplinką, sąžiningo verslo plėtrai, kūrybinėms iniciatyvoms ir net žvaigždžių pažinimui. Tai pilietiškos, besimokančios ir sveikos bendruomenės namai. Šiai misijai ir vizijai pasiekti ir SPP numatytiems 3 prioritetams įgyvendinti suformuotos 8 programos (žr. 1.8. paveikslą).

1.8. pav. Molėtų rajono savivaldybės strateginio veiklos plano 2023–2025 metams programos pagal SPP prioritetus

Šaltinis: Molėtų rajono savivaldybės administracija

Molėtų rajono savivaldybės atsinaujinančių išteklių energijos naudojimo plėtros veiksmų

planas 2021-2030 metams. Plane⁶ nustatytas bendrasis galutinis energijos suvartojimas Molėtų rajono savivaldybėje – 21 884,1 tonų naftos ekvivalentu. Nustatyta, jog AIE dalis galutinės energijos suvartojime. Molėtų rajono savivaldybėje AIE dalis energijos vartojime sudaro 62,1 proc., iki 2030 m. siekiama, jog AIE dalis galutiniame energijos suvartojime sudarytų 68,5 proc. Šiam tikslui pasiekti numatyti trys AEI koncepciniai scenarijai savivaldybei.

⁶ Patvirtintas Molėtų rajono savivaldybės tarybos 2023 m. vasario 23 d. sprendimu Nr. B1-29

